

**Aproximació a la música religiosa a
la segona meitat del segle XVII i inicis
del XVIII a la Conca de Barberà.
Aspectes de la vida i obra d'alguns
dels músics de la comarca**

Josep M. Salisi i Clos

• **Aproximació a la música religiosa a la segona meitat del**
• **segle XVII i inicis del XVIII a la Conca de Barberà.**
• **Aspectes de la vida i obra d'alguns**
• **dels músics de la comarca**

• **Josep M. Salisi i Clos**

• Dr. en Musicologia (UAB)

• Prof. Sup. de Musicologia i Pedagogia Musical

• pel Conservatori del Liceu de Barcelona

• *salisiclos@gmail.com

• **Resum:** amb el present article es pretén donar a conèixer certs
• aspectes biogràfics de compositors i músics de l'àmbit de l'actual
• comarca de la Conca de Barberà a mitjans del segle XVII i
• primers del XVIII. Uns músics que nasqueren, es formaren o
• exerciren la seva tasca musical en algunes de les poblacions
• de la comarca. A més de presentar els autors es mostra la seva
• obra conservada, el seu llegat musical. Unes composicions totes
• elles religioses i que ens mostren com era la música que
• s'interpretava en els diferents temples del territori en l'època
• citada.

• **Paraules clau:** música religiosa, barroc musical, compositors
• i músics, segle XVII, Conca de Barberà.

Estat de la qüestió

El present treball mostra un aspecte musical encara força desconegut a la comarca de la Conca de Barberà, incloent-hi la part del territori que es coneix com a Baixa Segarra. Aquestes pàgines tracten d'oferir els resultats d'unes investigacions musicològiques referents a alguns músics, organistes i mestres de capella, dels quals tenim constància de la seva labor ja sigui com a professionals o intèrprets, o partint de les seves composicions, com a creadors i artistes. L'espai temporal on es situa l'estudi correspon a la segona meitat del segle XVII i inicis del XVIII, època que visqueren i exerciren els distints músics que es

presenten. La tasca musical d'aquests quedaria minvada si no es tinguessin en compte els seus corpus musicals conservats. Unes composicions que durant més de dos segles es conservaren a l'arxiu parroquial de Santa Maria de Verdú i Santa Maria d'Agramunt, i actualment es troben a la Biblioteca de Catalunya i a l'Arxiu Diocesà d'Urgell.

Endinsar-nos en la vida i obra d'aquests músics ens porta indefectiblement a conèixer l'evolució i el procés musical que visqueren algunes de les poblacions de la comarca. No esdevé però una finalitat d'aquest treball dur a terme un ampli estudi de la música a la Conca, fet que requeriria un llarg procés d'investigació, sinó presentar unes pinzellades, una presa de consciència del que fou la música i la seva rellevància en aquesta comarca i en els segles referits. No hi cap mena de dubte que poblacions com Montblanc, Santa Coloma de Queralt, l'Espuga de Francolí, per citar-ne tan sols algunes, tingueren una interessant vida musical, almenys pel que fa a la música religiosa, que és la que més dades ens aporta al respecte. Ara bé, en aquest sentit, la música conservada en les poblacions és nul·la, així com també són minses les dades específiques referents a la música. Sóc conscient que cal endinsar-se en els arxius i en la documentació eclesiàstica per tal de poder-ne extreure noves dades que ajudin a donar a conèixer la vida musical a la zona. En aquest sentit cal destacar, entre altres, els treballs publicats pel montblanquí i eminent musicòleg, Francesc Bonastre i Bertran¹, així com del treball de José Sánchez Real, que aporta un seguit de noms d'organistes que es mogueren en diverses poblacions de la comarca². Val a dir però que en aquestes pàgines no es mostrarà la relació dels músics ja coneguts, sinó que es presenten els compositors dels quals n'ha pervingut la seva obra, a la vegada que se n'afegeixen dos que no es troben en els referits treballs.

Malgrat la poca informació al respecte, tenim la sort que aquesta encara ens permet conèixer la història, els músics, els mestres de capella, els organistes, els orgues i els orgueners que configuraren el panorama musical en aquesta part del territori tarragoní³.

Esdevé important el coneixement del passat musical, en aquest cas de la Conca de Barberà, així com és necessari saber què sonava, quines músiques es sentien en les diverses celebracions religioses. Al mateix temps hem de ser coneixedors del que succeïa dins el món de les capelles de música, els cantors, els escolans, els instrumentistes,

etc. i, sobretot, en quins paràmetres es movien els distints mestres de capella i organistes en la seva tasca musical. En el present cas tenim la sort d'haver-se conservat composicions de músics que eren o passaren per algunes de les poblacions de la Conca. És el cas de Sebastià Bosquet, Magí Nuet, Josep Reduà i Francesc Salvat, així com també de Plàcid Forner i de Joan Genís, aquests al monestir de Montserrat. Dels quatre primers ens ha arribat una vintena llarga de composicions, uns materials musicals extraordinaris; partitures; per al coneixement de la música a la contrada. Un coneixement no només musical, sinó també literari, de pensament, litúrgic, religiós, i fins i tot psicològic. Una documentació musical que va molt més enllà de la pura i estricta música, unes partitures que ens parlen de les pròpies capelles musicals, de l'ús dels mitjans a l'abast de cada compositor, de la manera i el tractament de la música i de l'explotació del text i la seva aplicació musical: la retòrica musical per a explicar musicalment el sentir i el pensar del propi artista. Ara ja no parlem tan sols d'executors, organistes, mestres de capella i músics, ara ja estem parlant de compositors, de creadors, d'artistes. Uns personatges que havien de mostrar el seu art aplicat a les conjuntures pròpies del moment, als acotaments religiosos, litúrgics i paralitúrgics marcats per la pròpia església, i que a la vegada depenia de les limitacions del propi orgànic: cantors, músics, instruments, possibilitats, recursos, etc.; de cada temple on exerciren.

Malauradament, els daltabaixos polítics i socials soferts durant les tres darreres centúries comportaren la inexorable pèrdua d'una gran part del patrimoni musical, conservant-se'n tan sols unes poques mostres de tot el que havia existit⁴. Tot i així, els materials conservats són de gran vàlua ja que sovint ens exposen els mitjans i les possibilitats dels distints elements musicals aproximant-nos a la música del moment en què aquesta fou creada i usada⁵.

En certa manera podem arribar a dir que si aquests compositors són coneguts com a autors de música litúrgica és gràcies al fet que la pràctica totalitat de les seves obres han arribat fins a dia d'avui, conservant-se principalment al «Fons Verdú» de la Biblioteca de Catalunya, concretament en els manuscrits M 1.168, M 1.637 i M 1.638 d'aquest centre barceloní⁶. Durant més de cinquanta anys aquests manuscrits s'han conservat a l'esmentada biblioteca a disposició dels investigadors i musicòlegs i el cert és que d'ells se n'ha fet ús en

comptades ocasions. No és fins als anys vuitanta del segle passat quan els manuscrits verdunins comencen a interessar als musicòlegs, continuant-se encara fins al dia d'avui, com ho demostra el present treball. La música conservada al fons verduní és de caire preferentment litúrgic (misses, vespres, completes, salms, himnes...) o bé, paralitúrgic (*villancicos*, goigs), en total més de mig miler de composicions de final del segle xvii i inici del xviii que posen de relleu el panorama musical català i hispànic en aquest espai temporal. Com es veurà, no tot s'ha conservat a l'arxiu verduní, sinó que la pròpia biblioteca conserva també tres manuscrits d'un dels músics que es mostren en aquest treball, justament al «Fons Joan Carreras i Dagas». També cal esmentar les tres composicions conservades a l'Arxiu Diocesà d'Urgell que correspon al que es coneix com a «Fons Agramunt».

Com ja s'ha dit, el treball es centra en el que es coneix de la vida i obra d'aquests músics i que gràcies a la seva música conservada, es pot comprendre en bona mesura el que succeïa musicalment a la comarca: les capelles musicals, com es formaren el músics, l'ús dels recursos musicals i retòrics, l'aprenentatge com a compositors / artistes, etc.

Els músics

Sebastià Busquets (Busquet, Bosquet, Bosquets)

Sembla probable que hagués nascut a Montblanc, possiblement cap a mitjans del segle xvii ja que no hi ha dades precises que aportin la data exacta del seu naixement. Malauradament, els llibres sacramentals montblanquins conservats a dia d'avui s'inicien el 1734, per tant, són bastant posteriors a l'època que ens interessa. La informació que justifica que Busquets era natural de Montblanc ens l'aporta un document que fa referència a cobrir la plaça d'organista i mestre de capella de l'església de Santa Maria de Cervera, datat el 15 de desembre de 1678. En aquest document es cita com a pretendent a la plaça a «Sebastià Bosquet, prevere de la vila de Montblanc y mestre de capella de la Iglesia chatedral de Barbastro, regne de Aragó»⁷.

De fet, la primera dada musical en relació a aquest compositor és de quan exerceix d'organista a l'església de Santa Maria de Mont-

Fig. 1. Faristol, tribuna i reixa del cor de la catedral de Barbastre.

blanc, justament a partir de l'inici de l'any 1671 fins el 1672, sense especificar-se'n la seva procedència. Així consta el dos de gener de 1671 quan se li paguen 20 lliures per la primera terça de la seva labor com a organista⁸. Posteriorment, el 1677 el trobem com a mestre de capella a la catedral de Barbastre, justament entre el mestratge de Juan Hierro i Juan de Torres⁹. Aquest fet el ratifica, com es veurà més endavant, el llibret dels textos dels *villancicos* interpretats les matines de Nadal del mateix 1677 a la catedral de Barbastre. En aquesta època sembla ser que la plaça de mestre de capella a la capital de la comarca del Somontano era un plaça inestable i on els músics hi feien poca durada, així ho donen a entendre les breus estades dels diversos mestres de capella que hi passaren en poc temps.

A final de 1678 Busquets ja es troba exercint de mestre de capella a l'església ceriverina, amb una estada que s'estén fins el 1681. Mor

a Cervera possiblement a finals de novembre d'aquest any, ja que posteriorment a la seva defunció s'envien edictes per cobrir la plaça d'organista, començant les proves el dia 13 de desembre¹⁰. A les oposicions s'hi presentaren Lluís Torres, mestre de capella i organista a Igualada, Josep Boldú «clergue» de Bellpuig¹¹, Domènec Castanyer, «clergue» de Cervera, i T. Puig, «clergue» i organista de Torà. Lluís Torres fou qui guanyà les oposicions¹².

Obra musical conservada de Sebastià Busquets:

-*Salve Regina*, a 9 veus, antífona (1677), Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1637-I [de quan exercia a Barbastro].

-*Nunc dimittis*, salm, a 8 veus, en 3r to, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168.-*Ay, que hermosura, villancico* de Nadal, a 7 veus, obra incompleta, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1637-III.

A l'arxiu de la Biblioteca Nacional de Madrid es conserva l'edició impresa d'un llibret amb els *villancicos* escrits per les matines de Nadal de 1677, mentre estava de mestre de capella a la catedral de Barbastro¹³. Malauradament només es conserva el text ja que la música no s'imprimia en aquests tipus de llibrets. En el llibret s'hi presenta el text de vuit *villancicos*, tres pel primer nocturn, tres pel segon nocturn i pel que fa al tercer nocturn, en aquest cas Busquets només en compongué dos. L'habitual era que en el darrer nocturn, igual que en els dos anteriors, també constés de tres *villancicos*, en aquest sentit però no hi havia cap norma al respecte.

El llibret en qüestió s'inicia amb el redactat de la portada: «*Villancicos que se han de cantar el la Santa Iglesia Cathedral de Barbastro, la noche del Nacimiento de Nuestro Señor Iesuchristo, este año de 1677 siendo maestro de Capilla el Racionero Sebastian Bosquet*». El llibret estan imprès a Osca per Juan Francisco de Larumbre. El primer nocturn el conformen els *villancicos*: *Confines del Orbe*; *Cortésano al regozijo*; i *Fuera, que va de invención*. Pel que fa al segon nocturn: *Zagalejos Amor se duerme*; *Un pastor, y un estudiante*¹⁴; i *De unes lágrimas critales*. Al tercer nocturn s'hi troba: *Donde vas Periquito corriendo*; i *Despertad Zagalejos*.

Magí Nuet i Mulet

Neix a Santa Coloma de Queralt i és batejat com a Magí Pau Fèlix el dia 24 de gener de 1656¹⁵. Magí és el sisè dels onze fills del matrimoni de Mateu Nuet i Susanna Mulet. El seu pare, amb anterioritat estigué casat dos cops més, matrimonis dels quals enviudà. I la mare de Magí, també havia enviudat poc abans de tornar-se a casar per segon cop. Així doncs, Magí tenia deu germans per part de pare i mare, dos germanastres dels dos matrimonis anteriors del pare, i una germanastra del matrimoni anterior de la seva mare¹⁶. Els esponsoris de Mateu i Susanna es celebraren el juliol de 1645 per paraules de present a casa de Susanna -a la partida de casament consta com a casa del marit difunt-, essent el prevere regent de la cura de les ànimes de Santa Coloma de Queralt qui en donà la benedicció nupcial.

En les partides de baptisme dels germans anteriors a Magí, el seu pare consta sempre com a revenedor, altres cops com a revenedor i pagès, mentre que en la partida de baptisme de Magí ho fa com a taller (carnisser). En les partides posteriors consta com a carnisser i també com a pagès. La tasca de revenedor no era nova en la família Nuet ja que l'avi de Magí també consta que exercia aquesta tasca. Pel que es desprèn de l'anàlisi de les partides sacramentals sembla ser que la família Nuet, es relacionava amb altres famílies dedicades al comerç: negociants, mercaders, botiguers, candelers, droguers, calceters, sabaters -un nebot de Magí es dedicà a aquest ofici-. Així doncs, la família es movia, a més de la pagesia, en un cert àmbit comercial i de negocis.

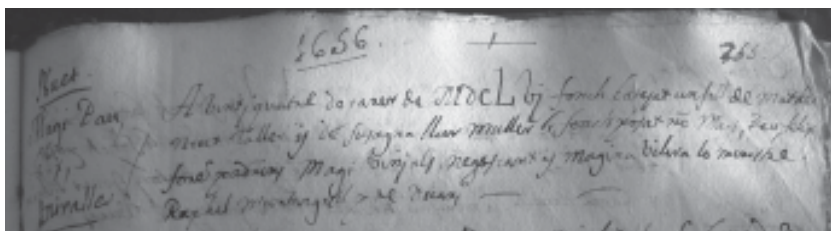

Fig. 2. Partida de baptisme de Magí Nuet

A la partida de baptisme de Magí s'hi llegeix:

(.) *Nuet Magí Pau Felix*. «A vint y quatre de janer de MDCLVI fonch batejat un fill de Matheu Nuet taller y de Susagna llur muller li fonch posat no^m Magí, Pau, felix foren padrins Magi Vinyals, neghosiant y Magina Vilara, lo ministre Raphael Montargull y de Vuar»¹⁷.

Es desconeix qualsevulla activitat de la infància de Magí però de ben segur que en una edat aproximada als nou anys degué entrar a formar part d'alguna escolania; els seus pares li degueren veure algunes dots musicals, o si més no, cregueren que dedicar-se a l'estament clerical seria una bona sortida per a ell, i l'inici de la música en una capella musical era, si el noi prometia, una proposta de futur per a més endavant. Altrament, també hi cap la possibilitat que creguessin que en una escolania; si el noiet gaudia de bona veu i responia bé i no presentava conflictes; el vestirien i l'alimentarien durant uns anys, fet que una boca menys a casa bé seria d'agrair.

En tot cas, Magí, sense cap mena de dubte formà part i s'educà musicalment en alguna capella musical. Possiblement en un inici en la pròpia església de Santa Coloma de Queralt o ja passant directament a algun centre més gran, com ara Montblanc, Igualada, o fins i tot potser a la catedral de Tarragona, Barcelona, Lleida... Aquest fet és difícil de poder esbrinar ja que sovint l'ingrés o la sortida d'un escolà en un d'aquests centres no s'annotava amb el rigor que avui dia desitjaríem disposar. Seguint amb les suposicions comparativament amb el que es solia fer en altres centres religiosos quan li degué arribà l'època del canvi de veu, envers els catorze o quinze anys, podia haver passat a estudiar al seminari conciliar, aproximadament uns quatre anys. Aquest fet li permetia seguir els estudis musicals en alguna altra capella, en aquest cas com a cantor, organista, baixonista, arpista, etc., al mateix temps que preparava la seva carrera sacerdotal. Així doncs, la seva època de formació religiosa i musical acabaria envers els vint anys, edat que apareix com a organista i mestre de capella a l'església parroquial de Santa Maria de Verdú.

Trobem a Magí Nuet documentat a l'església parroquial de Verdú entre 1676-1679. La primera data que coneixem de la seva estada a Verdú es correspon concretament al dia 10 de juny de 1676, i la darrera es troba l'1 d'agost de 1679 i tan sols se'l cita de passada, com a membre de la comunitat presbiteral¹⁸.

En aquest punt sorgeixen algunes qüestions: com és que va fer cap a Verdú? Per quina raó hi accedí? Com s'assabentà que en aquell

moment a Verdú hi deuria fer falta un mestre de capella i organista? Una possible resposta la podríem trobar en el fet que a l'església verdunina s'hi trobava Josep Fornés, o Forner, de Santa Coloma de Queralt. La família Fornés exercia de candelers i estava relacionada amb la de Nuet, tal i com es pot veure en la partida de baptisme d'Antoni, germà de Magí. Així doncs, no hauria d'estranyar que Josep Fornés o Forner relacionat potser amb Plàcid Forner/Fornés, que com es veurà més endavant, fou organista a Montserrat, hagués facilitat l'entrada de Magí al temple verduní per tal d'ocupar la plaça de mestre de capella i organista.

Els organistes i mestres de capella que antecediren a Magí Nuet foren Josep Roger (1672-1676) i Bernat Llevant (1676)¹⁹; i li seguiren Joan Prim, Lluís Molins, Ferrer o Farrer (1677)²⁰. Torna a aparèixer Magí Nuet (1677-1679) continuant-lo Josep Farrer (1679-1682)²¹. Veiem doncs que en un espai de temps de l'any 1677 Magí Nuet no exerceix les seves tasques musicals a Verdú, sinó que el supleixen altres preveres locals, cal pensar que en aquest lapsus temporal, que en desconeixem la durada, es trobaria fora de Verdú o que estaria afectat per algun impediment de salut que no li permetia la seva labor musical al temple.

Seguint amb les dates conegudes de Magí Nuet, després del primer d'agost de 1679, deuria traslladar-se -possiblement malalt-, a Santa Coloma de Queralt, a casa seva, on al cap de tres mesos hi moria, justament el dia 28 d'octubre de 1679, als vint-i-tres anys d'edat. Malauradament, l'arxiu parroquial verduní no conserva cap referència a la seva tasca, ni cap altra que aportí una més informació al respecte.

A la partida d'òbit de Magí s'hi anota:

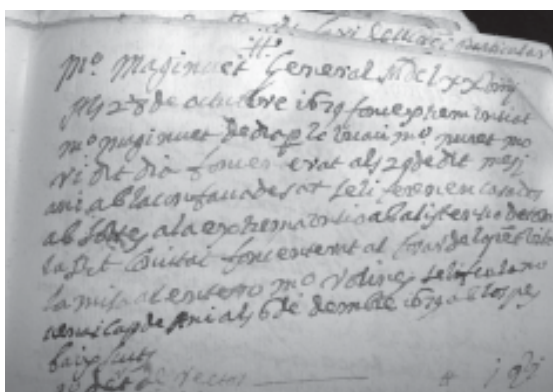

Fig. 3. Partida de defunció de Magí Nuet

[Contingut:] «M^o. Magí Nuet General MDCLXXVIII Als 28 de octubre 1679 fou extremunsiat m^o. Magí nuet de dia per lo vicari m^o. Nuset morí dit dia fou enterrat als 29 de dit mes y ani ab la confraria de S^a † se li feren en casa dos absoltes a la extremaunsió ab assistensia de tota la Ret Co[m]u[n]itat fonc enterat al fosar de la preⁿ vila la misa al enterro m^o. rosines se li feu la novena i cap de ani als 6 de dembre 1674 ab los pre. baix junts» [segueix un llistat de tots els religiosos que assistiren a l'enterrament]²².

Dos mesos després del seu traspàs, el 30 de desembre de 1679, la seva mare reclama a l'església verdunina uns diners que -segons ella- li pertocaven a Magí per la tasca realitzada com a mestre de capella i organista, exercint de mediador el citat mossèn Josep Fornés:

«Susanna Nuet, vídua de Sta. Coloma de Queralt del bisbat de Vich²³ constitueix procurador seu cert a m^o Josep fornes prevere abitant en esta vila de Verdú, present i acceptant per a demanar i rebre totes y qualsevols quantitats de diners y altres coses que per qualsevols rahons, drets, titols, y causes a ella li pertenguen tant per la successió y herència de m^o Magí Nuet son fill q. organista que fou desta Sta. Iгла»²⁴.

Com era habitual arreu, i en aquest cas l'església verdunina no n'era una excepció, a certs càrrecs se'ls pagava per terces, és a dir cada quatre mesos, això significaria que a Nuet se li devia la part proporcional de maig a juliol, fet que deu ser el que reclama la seva mare, això suposant que hagués cobrat el primer terç de l'any.

Obra musical conservada de Magí Nuet:

-*Alma Redemptoris mater*, a 6 veus, antífona (1677), Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168.

-*Ave Regina caelorum*, a 6 veus, antífona (1678), Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1.168.

-*Regina caeli*, a 6 veus, antífona (1677), Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168, i M 1637-III/16.

-*Salve Regina*, a 6 veus, antífona, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168.

-*Fratres, Domine ad adjuvandum, Cum invocarem, In te Domine speravi, Qui habitat, Ecce nunc, Nunc dimittis*, a 6 veus, lecció i salms de Completes (1677), Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168.

-*Missa*, a 6 veus (1678), Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168.

-*Christus natus est*, a 6 veus, salm Invitatori de Nadal, (1677), Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168 i M 1637-III/19.

En aquesta època, a Santa Coloma, es trobaren en un procés de floriment a l'església local, ja que pocs anys abans es contracta la construcció d'un nou retaule per a l'altar major del temple. Justament el 1636 se li encarrega l'obra al tallista local Guillem Ginebrer. Amb anterioritat però, el 1624 Dalmau III de Queralt, en una carta dirigida al Consell de la Quarantena i als Jurats de la vila els comunica que desitja incrementar els impostos que es paguen a les fires i destinar aquest increment a diversos aspectes que manquen a la vila, com ara: «studi, **orgue**²⁵, sagristia, lo raval i el reparo de les muralles»²⁶. Això vindria a significar que en aquest moment l'església no disposaria d'un orgue que estigués en ús ja que amb anterioritat se sap que sí es disposava d'un instrument en funcionament. En aquest sentit, el 1643, en plena Guerra dels Segadors, i degut a la mort del rei francès Lluís XIII, els Jurats de la vila i el Consell local ordenen que el 10 d'agost es facin diverses celebracions religioses en honor del dit monarca a «cant de orgue». Aquesta dada demostra que el temple disposava de capella de música per al cant litúrgic²⁷. El 24 de juny de 1731 es cremà una bona part de l'església parroquial de Santa Coloma, destruint-se completament l'orgue i l'altar major²⁸.

Josep Reduà (Raduà)

Neix a Flix en data desconeguda, molt possiblement entre 1610 i 1615²⁹. Entrà al reial monestir de Santa Maria de Poblet prenent els vots entre el 14 de setembre de 1632 i l'octubre de 1636, l'etapa que regí el cenobi l'abat quadriennal Miquel Mayor, tal com es manifesta:

*«Durante su gobierno dió el abad el hábito a veinte novicios, de los quales, habiendo desertado cuatro, perseveraron en su santa devoción los diez y seis siguientes [...] José Reduà, de Flix, que después, año 1664, fue abad de Poblet»*³⁰.

El 1653 consta com a arxiver del monestir³¹, posteriorment, el 1657 exerceix de síndic i ecònom al castell de Verdú³². Pocs anys més tard, el 1660 es troba com a prior de monestir de Nazaret (depenent de Poblet) i relacionat amb el cenobi femení del monestir de Santa Maria de Valldonzellas:

«[...] amb anterioritat a l'any 1661, la Comunitat de religioses de Valldonzella, el 12 d'agost de 1660, ja residia al priorat de Natzaret, a deduir de l'escriptura d'inventari, formalitzada a instància del pare fra Josep Raduà, religiós del Monestir de Poblet, i prior del Monestir de Santa Maria de Natzaret»³³.

Posteriorment, el 1664 es troba com a rector del col·legi de San Bernardo d'Osca i el 14 de setembre del mateix any és escollit com a abat quadriennal del Monestir de Poblet, càrrec que ocuparia fins el 14 de setembre de 1668³⁴. Mentre era abat fou designat visitador per Catalunya de l'orde del Cister el maig de 1665³⁵. Josep Reduà mor a Barcelona entre els anys 1668-1670.

«Morí dit Sr. Abat l'any 16. en Barcelona, y està sepultat en lo Priorat de Nazareth, que vuy és lo Monestir de Valldonzellas»³⁶.

En la clàusula de la permuta formalitzada entre el monestir de Poblet i el de Valldonzellas, relativa al priorat de Natzaret i signada davant el notari barceloní Ramon Vilana Perlas el dia 17 de setembre de 1670, hi consta:

«Item, que dites senyora abadessa y convent, hagen de donar una sepultura en la iglésia de dita casa de Natzaret, a dits senyors abat y convent y prior de Natzaret, ço és, aquella en què està enterrat lo reverent pare Josep Raduà, prior que últimament morí, no se pugan sinó enterrar los priors y demás religiosos de Poblet que se oferirà»³⁷.

En algun moment s'ha posat en dubte que un abat arribés a ser compositor³⁸, o en tot cas, que es tractés del mateix personatge, però el cert és que, com a diverses mostres s'han donat, les dues tasques no són en cap manera antagòniques³⁹.

Sembla encertat afirmar que en aquesta època la música al monestir de Poblet era ben viva i evident. Es té constància que el 15 de setembre de 1658, la capella de música del monestir cantà la missa a *cant de orgue*, és a dir, en polifonia, al monestir cistercenc femení de Vallbona de les Monges, en el trasllat de la imatge de la Mare de Déu del Claustre des de l'oratori de l'església fins a la capella de sant Cristòfol⁴⁰. No deixa de sorprendre de totes maneres la relació entre els dos cenobis cistercencs i l'ús de la música, ja que Vallbona tenia la seva pròpia capella musical, en canvi és la capella masculina de Poblet la que acompanyà musicalment la celebració. Així mateix, un document

redactat pel pare Vallespinosa descriu les tasques dels monjos de Poblet a inicis del segle XVII i entre aquestes s'hi destaca l'aspecte musical:

«Breve memoria de los padres que hoy viven, de Poblet, que en alguna ciencia o habilidad son señalados. [...] Maestros de capilla y cantores de canto de órgano: el maestro Pedro Ortiz, el maestro Gaspar Royá, el maestro Thomás Berenguer, el padre Alós, el padre Motilva, el padre Luna, el padre Raphael Llobera⁴¹, el padre Bartolomé Mathián, el padre Matheo Zavall, el padre Alexandre Gavaldá, el padre Miguel Vidal, el padre Raphael Vidal, el padre Joan Miró, el padre Pablo Farnós, el padre Joan Graner⁴².

Organistas, baxones y cornetas: Ortiz, Royá, Berenguer, Mathián, Vidal, Gavaldá.

Todos los demás padres son choristas, los cuales, así unos como otros, han aprendido el Psalterio de David de memoria, treze Cánticos, y todos los himnos y todas las antífonas del Breviario nocturnales, no solo la verba sino también la solfa y canto de todos llano, como por la gracia de Dios, lo que en otra parte no se haze, se canta todo el oficio divinal, con tanta solemnidad, de memoria, sin libro, cosa admirable y de espanto, viviendo acá unos con otros con la disciplina monástica y observança regular que a semejantes pertenece»⁴³.

En aquest sentit camina l'afirmació, encara que bastant posterior al temps que estudiem, quan es cita que era considerable la tradició musical en Poblet:

«[...] La vida del cisterciense no se emplea por regla general en el activo ejercicio de ministerios, sino en la oración mental y vocal y el estudio; de suerte que el moje de Poblet cada día dedicaba al coro siete horas, las que en determinadas solemnidades todavía se prolongaban. Lo más del rezo canónico no se rezaba, se cantaba con acompañamiento de órgano, a cuyo fin tenía el monasterio dos organistas, y muy hábiles; y tanto afecto aquella casa alimentaba por el decoro del culto y su solemnidad, que en los últimos tiempos se pensaba en elevar a cantado la corta parte del rezo que entonces se semientonaba»⁴⁴.

El text del pare Vallespinosa és ric en informació i ens mostra com estava formada la capella musical a *cant de orgue*, a polifonia, deixant de banda el propi cor del monestir, el d'ús diari per a les hores de rís o canòniques; matines, laudes, prima, tèrcia, sexta, nona, vespres i completes. Una capella musical composta, tal com diu, de mestres de capella, més d'un? Fins a tres?; d'organistes, possiblement dos. Esmenta també, en plural, baixons i cornetes, fet que pot venir a

representar que en el monestir es deuria interpretar la música bicoral i policoral, sobretot si es té en compte l'obra conservada de Reduà, a 5 i a 8 veus. En total Vallespinosa esmenta quinze frares dedicats a la música polifònica, i deixant de banda els possibles sis instrumentistes en resulten uns nou monjos cantors, que bé deurien exercitar-se en les quatre veus habituals; *Tiple, Alto, Tenor i Baix*; en les capelles musicals de l'època. Cal destacar, però, que Vallespinosa diferencia entre «*maestro*», que en presenta tres, i «*padre*» que són els dotze restants; i especificant que els «*organistas, baxones y cornetas*» són Ortiz, Royà, Berenguer, Mathián, Vidal; no especifica quin dels dos Vidal, i Gavaldá.

El cronista també fa referència a la resta de religiosos citant que «*todos los demás padres son choristas*», és a dir que complien la seva funció al cor del temple, evidentment cantant a l'ofici diari en cant pla o gregorià, i segons el cronista, d'una forma admirable «*y de espanto*», referint-se a l'ample coneixement que deurien tenir dels

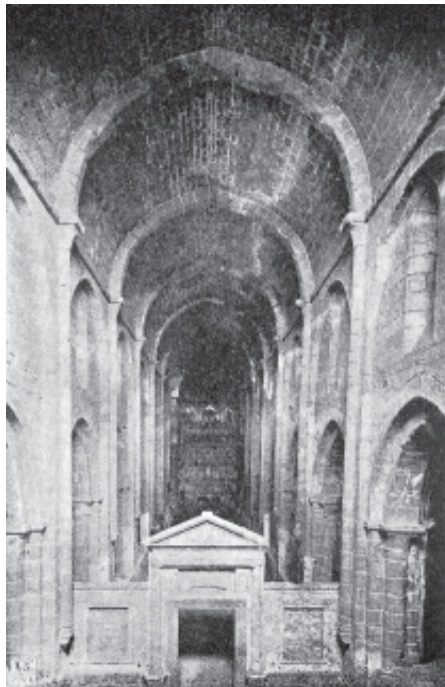

Fig. 4. Imatge del rerecor del Monestir de Poblet.

cantorals dels distints oficis. En aquest sentit es coneix la dada que l'organista de la catedral de Tarragona, Vicente Larrea, qui exercí entre 1652 i 1656, era monjo de Poblet, fet que posa en relleu la cultura musical pobletana⁴⁵.

Pel que fa a l'espai físic, el cor baix, aquest fou construït el 1436, i en l'incendi de 1575 se'n destruí una bon part, així com també l'orgue que hi havia. Després de la reconstrucció del cadirat, el 1584 es féu construir la paret i la porta del trascor, recoberta de jaspis i lapislàtzuli tal i com es mostra a la imatge editada 1927 i que en el moment de la fotografia portava més de noranta anys en silenci⁴⁶.

El vicari general de la Congregació, referent als abats quadriennals esmenta de Reduà:

«El octavo es el padre fray Josep Reduà, natural de Flix, està de Prior de Nazareth a Barcelona. Es buen religioso y observante, afecto a V. M., por lo que le he visto en las ocasiones de la guerra⁴⁷, que ha estado en Zaragoza por negocios de su convento»⁴⁸.

A Reduà se'l tenia en bona consideració i com a persona de confiança. Talment ho demostra el fet que l'abat Arbolí l'envià, conjuntament amb el monjo Antoni Rossell per a que rebessin del cardenal Pascual d'Aragó el cadàver del seu nebot, el jove Ambrós d'Aragó i Sandoval, fill del duc de Sogorb i Cardona, de nou anys d'edat i ja duc de Lerma. Referent a aquest fet, Toda i Güell comenta:

«Els dos monjos pobletans, joves encara, intel·ligents i cultes, es guanyaren les simpaties del cardenal i de son germà, Don Pere Anton de Aragó, i allí feren sa fortuna, doncs tots dos foren designats pel consell d'Aragó a la definitura per a sa inclusió en les ternes de l'abadia de Poblet. El pare Rossell fou elegit prelat aquell mateix any de 1660; a l'acabar son terme en 1664, el substituï el pare Reduà, i també en acabar la prelatura d'aquest en 1668 tornà a veure's elegit abat el pare Rosell»⁴⁹.

Per tant, ens trobem a Reduà com un religiós culte, intel·ligent, hàbil políticament i ben preparat, al mateix temps que un excel·lent compositor que aprengué i participà de la capella musical pobletana en el moment del seu màxim esplendor pel que fa a la música del període barroc.

Obra musical conservada de Josep Reduà:

L'obra coneguda i conservada de fra Josep Reduà es troba dipositada a la Biblioteca de Catalunya de Barcelona, concretament al «Fons

Verdú», amb onze obres i al «Fons Joan Carreras i Dagas», amb tres composicions. A la vegada, a l'Arxiu Diocesà d'Urgell, dins el «Fons Agramunt», s'hi conserven dues composicions seves. Pel que fa al «Fons Verdú» cal remetre'ns al que s'esmenta a Magí Nuet, però pel que fa al «Fons Joan Carreras i Daga» correspon a l'obra col·lectada per aquest músic, nascut a Girona el 1828 i finat a La Bisbal d'Empordà el 1900, el fons del qual fou comprat per la Diputació Provincial de Barcelona l'any 1892 i s'incorporà a la Biblioteca de Catalunya el 1912. Referent al «Fons Agramunt», aquest fa cap a l'Arxiu Diocesà d'Urgell per adquisició que en fa el bisbat d'aquests bens musicals⁵⁰.

-*Missa difunts*, a 8 veus, incompleta, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1637-IV-V-VI.

-*Missa difunts i Absolta*, a 8 veus, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168.

-*Lauda Jerusalem*, salm, a 5 veus, incompleta, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168 i M 1637-IV.

-*Laudate pueri*, a 8 veus, salm de Vespres, incompleta, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168 i M 1637-IV-VI.

-*Dixit Dominus*, a 8 veus, salm en 3r to, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168.

-*Magnificat*, a 8 veus, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168.

-*Tristis est*, a 4 veus, motet, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168.

-*O admirable sacramento*, a 5 veus, motet, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1168.

-*O mors*, a 8 veus, motet de difunts, incomplet, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1637-IV-VI.

-*Parce mihi Domine*, a 8 veus, motet, incomplet, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1637-IV-V-VI.

-*Entre pajas llora el alba*, a 4 veus, *villancico* de Nadal, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1637-IV.

-*Este sí que es senyores grande milagro*, a 8 veus, *villancico para missa cantano*, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1637-III.

-*Vaya señores la xàcara*, a 8 veus, *villancico* de Nadal, Biblioteca de Catalunya, M 748/4⁵¹.

-*Hagan salva las trompetillas*, a 5 veus, *villancico* al Santíssim, Biblioteca de Catalunya M 759/17⁵². -Arxiu Diocesà d'Urgell, «Fons Agramunt», UR Agramunt 1600-1800, UI 526, n.23⁵³.

-*A la mesa del altar*, a 5 veus, *villancico* al Santíssim, Biblioteca de Catalunya, M 771/27⁵⁴.

-*Orraj cat de bius*, a 8 veus, *villancico* de Nadal Arxiu Diocesà d'Urgell, «Fons Agramunt», ADU: UR Agramunt 1600-1700, UI 527, n.72⁵⁵. Aquesta obra té la particularitat que està escrita en gascó, característica gens habitual en les músiques conegudes del repertori conservat.

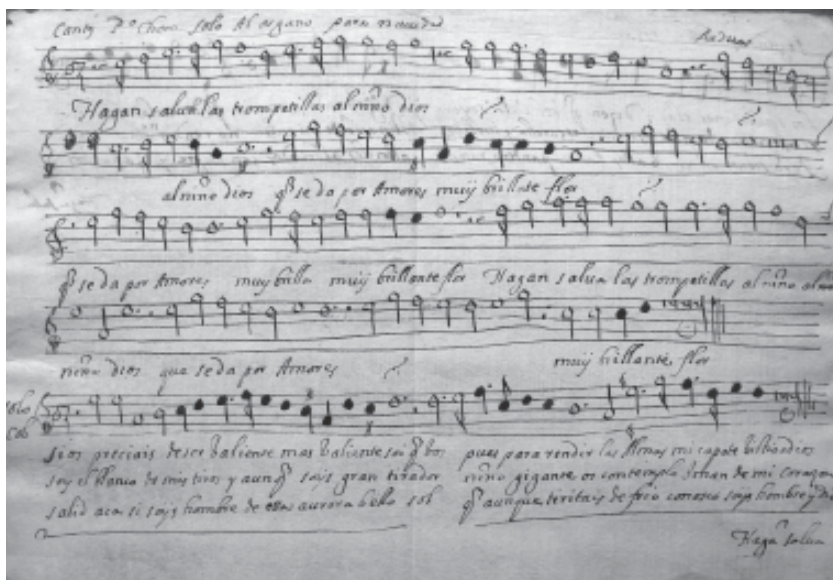

Fig. 5. Part del Tiple del primer cor del *villancico* de Josep Reduà *Hagan salva las trompetillas*.

Francesc Salvat

Cal deixar ben clar que d'aquest autor no es té constància que fos originari ni que hagués exercit en cap població de l'actual Conca de Barberà. Ara bé, en l'única composició conservada fa esment a un sant molt particular, Sant Victorià⁵⁶. Aquest sant és ben present a Barberà de la Conca, es tracta d'un sant votat que la gent del poble

el tria pels seus favors, i no deixa de sorprendre que se'l presenti, encara que sigui en caire humorístic, en la darrera *copla* d'un *villancico* dedicat al Nadal, demanant-li el perdó dels pecats. El cert és que la única dada concreta que es coneix de Francesc Salvat és que mor el 10 de maig de 1720 a Tarragona⁵⁷. És probable que Salvat ja exercís d'organista a la catedral metropolitana en els anys del canvi de segle⁵⁸, cabent-hi la possibilitat que ja ho fos el 1695⁵⁹. L'única obra d'ell conservada forma part també del «Fons Verdú», es tracta del *villancico* a 4 veus titulat *Esta nit gloriosa*⁶⁰.

El *villancico* presenta de manera hàbil en el text una gran diversitat d'estrís de la llar, objectes per a infants nats, animals domèstics, alimentació, vestuari, etc., tots ells ben habituals a les llars durant els segles XVII-XVIII. La melodia és simple, agradable i de fàcil recordar, i a dia d'avui existeixen una vintena llarga de cançons infantils que s'inicien amb el mateix motiu melòdic.

Un dels importants atractius que mostra aquesta obra és la presència de diverses poblacions en el text, fent que rimí el nom de la població amb algun objecte que s'ofereix a l'infant nascut al portal; com ara, Cervera / *montera*; Ciutadilla / *ropilla*, etc. Curiosament són poblacions que freguen la comarca natural de la Conca, com ara, els esmentats Cervera i Ciutadilla, incloent-hi també els Omells de Na Gaia, Belianes, Maldà i el petit llogarret dels Eixaders; avui desaparegut. Tenint present també que aquesta obra es va conservar exclusivament a la població de Verdú, que també es troba propera a la mateixa línia geogràfica que les altres poblacions citades.

Referent a si Salvat tingué relació o no amb la Conca, ens ho dóna a entendre, com s'ha dit, el fet que al text s'hi troba a sant Victorià. No és un sant molt habitual en la cultura religiosa a les nostres contrades, per aquest sentit cal considerar que l'autor hi tindria una certa relació de proximitat. De totes maneres, Salvat, que pel que es veu en la seva obra, gaudia d'un bon sentit de l'humor, ens presenta una única vegada, i de manera escarida, a sant Victorià en el text de la quinzena *copla*: «Jo li portaré per postres / olives fetes a sostres, / molts formatges i molt bons / i un tragué perquè els perdons / guanyem de sant Victorià».

Obra musical conservada de Francesc Salvat:

-*Esta nit gloriosa*, a 4 veus, *villancico* de Nadal, Biblioteca de Catalunya, «Fons Verdú», M 1637-1/8.

Altres dos músics com a afegitó

Plàcid Forner

La informació referent a aquest músic ens diu que era natural de Santa Coloma de Queralt i que es troba ja com a monjo al monestir de Montserrat el 1665; deuria tenir llavors uns 18 anys. Fou organista del monestir i mor al mateix monestir el 17 de setembre de 1714⁶¹. Sembla ser que fou l'autor d'un volum titulat *Epifania*. També es troba com a president prior del monestir de Sant Miquel de Sant Genís de Fontanes (comarca del Rosselló, França). És probable que el nom de Plàcid no fos el seu nom de pila ja que era un fet habitual que en algunes ordes religioses, tant masculines com femenines, canviessin el nom en el moment d'ordenar-se, com a símbol d'una nova vida. A més, en aquesta època, a Montserrat s'hi troben identificats diversos monjos que duen el nom de Plàcid⁶².

El fet de no conèixer el seu nom original presenta una dificultat en el moment d'esbrinar de qui realment es tracta. El cert es que en aquesta època, a Santa Coloma de Queralt, el cognom Forner / Fornés hi era ben present. En aquest sentit cal recordar a mossèn Josep Fornés, el prevere de Verdú que coincidí amb Magí Nuet. Sabem que Plàcid entrà a formar part de l'escolania de Montserrat i que prengué l'hàbit el deu d'abril de 1665. Si es té en compte que és monjo en aquest any, i tenint present que solien accedir-hi cap als divuit anys, podem calcular que hauria nascut vers el 1648. De tota manera ens trobem que a Santa Coloma hi podria haver dos Forner probables de tractar-se del nostre músic, aquests vindrien a ser Magí Forner, batejat el vint de novembre de 1647⁶³, i Josep Forner, batejat el dos d'abril de 1648⁶⁴. Probablement sigui agosarat afirmar que un dels dos Forner pugui ser el músic montserratí, però a manca del nom de pila, aquestes són les dades que aporten més proximitat al naixement de Plàcid Forner.

Joan Genís

La informació que es té d'aquest músic és molt escassa, tan sols se sap que probablement neix el 1654 a Santa Coloma de Queralt, passa a l'escolania de Montserrat, professa com a monjo del monestir el 1671, i mor al mateix monestir a l'edat de vint anys. D'ell s'escriu:

«GENÍS, P. Fr. Juan: natural de Santa Coloma de Queralt, Cataluña. Tomó el hábito de monje en Montserrat a 17 de setiembre de 1671, habiendo fallecido siendo profeso, pero no sacerdote, es decir, cuando apenas tendría veinte años. Fué muy buen organista, y después de haber espirado quedó tan hermoso su semblante, que el médico no quiso que tocasen las campanas, por creerlo aún en vida: era virtuoso en grado eminente»⁶⁵.

S'esmenta també en aquest sentit:

«[...] tuvo como maestro al padre Cererols. Considerado como un excelente organista, aunque murió todavía joven, cuentan que un día después de completes, como presintiendo su muerte, tocó el órgano por última vez, arrancándole melodías estupendas. A la mañana siguiente le hallaron muertos»⁶⁶.

Curiosament, amb aquest cognom en la recerca als llibres sacramentals de Santa Coloma de Queralt no he trobat cap referència que fes relació a Joan Genís. Així doncs, es podria donar el cas que es tractés d'alguna confusió o error, o que de petit la seva família hagués arribat a Santa Coloma. En aquest sentit, *Llibre de Baptismes 1627-1687* de la població, i concretament pel que fa a l'any 1654, no s'hi troba cap Joan Genís, en canvi, sí que s'hi troba batejat el 23 de novembre de 1652 a Josep Joan Sengenís, fet que no significa que es tracti de la mateixa persona, però una certa semblança en el cognom sí que sembla trobar-s'hi. També hi cabria la possibilitat que en prendre l'hàbit hagués canviat el nom de Josep pel seu segon nom, Joan [?]. Referent al cognom Genís o Sengenís podria tractar-se d'un error en la transcripció. Tot i així, com he dit, no significa que es tracti de la mateixa persona, però les dades poden plantejar certs dubtes al respecte⁶⁷.

Principals característiques de la música conservada

Cal destacar que ens trobem davant d'una música destinada al temple, al culte, una música pràctica, creada per acompanyar, participar i realçar les distintes celebracions litúrgiques. Vindria a ser una música destinada en un primer gran bloc a la Missa i a l'Ofici: misses, misses de difunts, misses de celebracions especials en el primer cas; i músiques per a les distintes Hores litúrgiques, com els salms, antífoes, motets, magnificats, etc. I en un segon bloc s'hi troben els *villancicos*. Els goigs també els inclourien en aquest darrer bloc, de caire paralitúrgic.

Totes les composicions que presentem, excepte el *villancico* de Francesc Salvat i dues de les obres de Reduà, estan escrites en la tècnica de la bicoralitat i la policoralitat, és a dir, en més d'un cor, el que vindria a ser destinada a diferents espais del temple, ja sigui al cor central de preveres, a la tribuna de l'orgue, al presbiteri, etc. En aquest sentit trobem obres escrites entre les 5 i les 9 veus, entenent-les a dos i a tres cors. El nombre de veus depenia sovint de les disponibilitats vocals i instrumentals de cada temple. En el cas de Nuet, totes les seves composicions conservades estan escrites a 6 veus, el que seria un cor de dos solistes i el segon cor a quatre veus. Això significa que l'església verdunina, en els anys que Nuet hi exercia, tindria dos cantors adequats per a fer les parts solistes, fet que en l'època de Joan Prim sovint escrivia a cinc veus, una part solista afrontada a altres quatre veus.

Els temes musicals que presenten la majoria de les composicions són variats i ben estructurats i desenvolupats, usant les formes de la retòrica literari-musical aplicada a les línies melòdiques i en cada cas tenint el sentit i significat del text. Els compositors es mostren com a artesans, com a orfegues de la construcció melòdica; són conscients que es troben acotats per unes imposicions litúrgiques, religioses, de cerimonial, tot i així han de mostrar el seu bon «saber fer». Amb els mitjans humans, musicals i instrumentals que disposava cada temple calia donar lluïment a les festivitats del calendari litúrgic, arribant a una exaltació del fet religiós conjuntament amb altres elements: cerimonial, encens, vestimenta, llum, oratòria, simbolismes, tramoia, etc.

Les principals obres destinades a la litúrgia festiva, eren sens dubte les misses i on els compositors aquí estudiats les presenten sempre de manera bicoral, amb un orgànic entre 6 i 8 veus. El mateix tractament de lluïment mostren els salms i altres cants destinats a l'Ofici les Hores en aquest cas van de les 4 (una sola obra, com a excepció) fins a les 8 veus.

El cas de les antífones marianes majors, *Alma Redemptoris Mater*, *Ave Regina cælorum*, *Regina cæli* i *Salve Regina* i el Magníficat, com a cants marians i com a cloenda de completes i vespres respectivament, presenten un orgànic entre 6 i 9 veus.

Un esment a part es mereixen els *villancicos*⁶⁸, aquests s'interpretaven en les matines dels dies festius rellevants, com ara

Nadal, Reis, al Santíssim per Corpus, a l'Assumpció de la Mare de Déu, a la Immaculada Concepció,;. així com també a algun sant o santa de devoció més localista. També en les celebracions especials, com ara les ordenacions sacerdotals o de vots monàstics, anomenant-los de *misacantano*, el que vindria a significar *cantar missa*.

De *villancicos* se'n solien cantar nou en cada celebració, tres al final de cadascun dels tres nocturns de les matines, suplint els tres darrers responsoris de cada nocturn. Es tracta, igual que els goigs, d'una música paralitúrgica, sempre amb oposició dels distints cors que la interpreten. En els *villancicos* el compositor tenia més marge en mostrar la seva creativitat, no estava tan acotat com en la música litúrgica, a més l'estructura de volums sonors dels *villancicos* anava variant en funció de les diverses possibilitats de combinacions de les veus i els instruments: a solo, a solo i a 8 veus; a solo i a 4 i a 8, etc.

A tall de conclusió

No hi ha cap dubte que la música dels compositors exposats, relacionats tots ells d'una manera o altra amb la Conca de Barberà, pren les mateixes característiques que la música que es duïa a terme al segle XVII a la península, segueix les traces del que s'anomena barroc musical hispànic. El fet a destacar però és que a les poblacions de la Conca almenys en les més importants a nivell d'habitants i possibilitats de ben segur que es creava escola, almenys així es dona a entendre en els tres músics presentats de Santa Coloma de Queralt. Que en la mateixa època sorgissin tres músics d'aquesta població ve a representar que el cultiu musical i el valor que se li donava a la música deuria ser prou destacable. De la mateixa manera que es manifesta la riquesa musical, tant desconeguda encara, que es viuria al monestir de Poblet al llarg de la seva història.

En aquest treball s'ha dut a terme una aproximació a la vida musical religiosa a la Conca mostrant que aquesta deuria ser ben viva, i a la vegada cal esperar que aquestes ratlles obrin pas a la recerca i descoberta d'una part de la història, la cultura i la vida musical de la comarca. Malauradament no es disposen de gaires més dades al

respecte, encara sort que en els fons musicals de Verdú i Agramunt s'han pogut conservar un cert nombre de composicions d'aquets autors, unes obres que a més de mostrar-nos com era la música que s'escrivia en aquella època ens donen a conèixer la pròpia manera d'escriure de cadascú, com a artistes, com a creadors i a la vegada que ens aproximen al coneixement i les possibilitats dels temples a que anaven destinades.

Aquest treball es pot considerar com un primer tast, una incipient mostra del que eren i el que varen fer alguns dels músics que estigueren d'una manera o altra relacionats amb les poblacions de la Conca de Barberà. Cal ser conscients del migrat coneixement d'aquesta època, i fins i tot potser n'ha quedat ben poca cosa, però això no ens eximeix que la investigació musicològica en les poblacions de la Conca, almenys en les més grans, no es pugui anar duent a terme amb seriositat i rigor. En aquest treball no s'ha fet esment als orgues ni als organistes, fet destacable sens dubte, però s'ha tingut en compte principalment als compositors que ens han llegat la seva obra a part de Fornés i Genís. Siguin doncs aquestes pàgines un inici de cara a la descoberta de la història musical de les nostres contrades, una història que ens pertany i que cal tenir-la ben present.

Fonts documentals

Arxiu Diocesà d'Urgell

«Fons Musical d'Agramunt»

Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona

«Fons Santa Coloma de Queralt». *Baptismes*, 1627-1687.

«Fons Santa Coloma de Queralt». *Óbits*, 1657-1708

Arxiu Parroquial de Verdú

Manual de Joan Prim, 1674-1683, top. 163.

Biblioteca de Catalunya

«Fons Joan Carreras i Dagas», M 709. M 710 i M 716

«Fons Verdú», M 1168, M 1637 i M 1638.

Bibliografia

- ALONSO, Celsa. «Nuet, Magín», *Diccionario de la música española e hispanoamericana*. Madrid, SGAE, vol. 7, 2002.
- ALTISENT, Agustí. *Història de Poblet*, Abadia de Poblet, 1974.

- ANGLÈS SORONELLAS, Fina; VERGÉS RIART, Jordi. *Orgues del Camp de Tarragona i de les terres de l'Ebre*. Tarragona, Diputació de Tarragona, 2013, p. 105-108.
- ARCO Y GARAY, Ricardo del, «Un abaciología inédito de Poblet», *Universidad*, IV (1935), p. 52.
- ARGAIZ, Gregorio de. *La Perla de Cataluña. Historia de Ntra. Sra. de Montserrat*. Madrid, Andrés García de la Iglesia, 1677, IV.
- BARRAQUER ROVIRALTA, Cayetano. *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*. Barcelona, Francisco J. Altés y Alabart, 1906.
- BONASTRE I BERTRAN, Francesc; GREGORI I CIFRÉ, Josep M.; CANELA I GRAU, Montserrat. *Inventaris dels fons musicals de Catalunya. Volum 8. Fons de la catedral de Tarragona*. Universitat Autònoma de Barcelona, 2015.
- BONASTRE I BERTRAN, Francesc. «El Órgano de Santa Maria de Montblanc y sus organistas durante los siglos XVII y XVIII», *Anuario Musical*, (Barcelona), XXVIII-XXIX (1976), p. 243-267.
L'orgue de Santa Maria de Montblanc i els seus organistes en els segles XVII i XVIII. Montblanc, Patronat pro-restauració de l'orgue de Montblanc, Parròquia de Santa Maria de Montblanc, 1977.
 «Notes sobre el compositor Gaspar Andreu (1611-1621), *Aplec de Treballs* (Montblanc), 4 (1982), p. 111-116
 «Noves perspectives per a la història de l'orgue de Santa Maria de Montblanc (1607-1977)», *Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi*, (Barcelona), 1 (1986), p. 13-43.
- CARALT, A. *L'Escolania de Montserrat*, Montserrat, 1955.
- CORTÈS MIR, Francesc; PUIG TÀRRECH, Roser. «L'orgue de Santa Coloma de Queralt i Magí Garriga (1681)», *Recull* (Santa Coloma de Queralt), 3 (1995), p. 47-64.
- EZQUERRO ESTEBAN, Antonio; GONZÁLEZ MARÍN, Luis Antonio; GONZÁLEZ VALLE, José Vicente. *La Música en los Archivos de las Catedrales de Aragón*. Catálogo de la exposición. Zaragoza, Caja de la Inmaculada, 2008.
- FINESTRES Y DE MONSALVO, Jaime. *Historia de el Real Monasterio de Poblet. Ilustrada con disertaciones curiosas sobre la antigüedad de su fundación, catalogo de abades y memorias cronológicas de sus gobiernos, con las de papas, reyes y abades generales del Cister tocantes a Poblet. Dividida en cinco libros. Su autor Jayme Finestres y Monsalvo. Orbis, Barcelona (s/d) [Original Joseph Barber, Cervera 1753-1765].*
- FUGUET I SANS, Joan. «Els escultors Espinalt de Sarral i el retaule de Sant Victorià de Barberà de la Conca», *Aplec de Treballs*, (Montblanc), 3 (1981), p. 269-278.
- GREGORI, Josep M. «Joan Crisòstom Ripollès (ca. 1680-1746). Mestre de capella de la catedral de Tarragona», *Recerca Musicològica*, (Bellaterra), 2 (1982), p. 19-41.
- LEÓN MARCHANTE, Manuel de. *Obras poeticas posthumas*. Tomo II, Madrid, Gabriel del Barrio Impresor de la Real Capilla de su Magestad, 1733.
- LOMBARTE MARTÍNEZ, Javier. *Una aproximación al villancico barroco en Cataluña en la segunda mitad del siglo XVII a través de cuatro piezas del fondo musical de la Biblioteca de Cataluña*. Treball de l'assignatura de Musicologia del Conservatori Superior de Música del Liceu de Barcelona (inèdit), 2000.
- MADURELL MARIMON, Josep Maria. *Miscel·lània de notes històriques del monestir de Valldonzella*. Barcelona, Germandat de Valldonzella, col. Estudis Cistercencs, 1976.

- MARTINELL, Cèsar. *El monestir de Poblet*. Barcelona, Barcino, 1927.
- MIRÓ I BALDRICH, Ramon, «Joglars i músics de la Conca de Barberà i altres comarques tarragonines a Cervera i Tàrraga (segles XIV a inicis del XVIII)», *Aplec de Treballs*, (Montblanc), 18 (2000), p. 9-25.
- MIRÓ I BALDRICH, Ramon, «Música i església a Cervera (segles XV a mitjan XVIII)» *Miscel·lània Cerverina*, (Cervera), 15 (2002), p. 215-308.
- MORÁN SAUS, Antonio Luis; GARCÍA LAGOS, José Manuel; CANO GÓMEZ, Emigdio. *Cancionero de estudiantes de la tuna. El cantar estudiantil, de la Edad Media al siglo XX*. Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca, 2003.
- PALÀ I AUGÉ, Silvestre (i altres). *La música a Santa Coloma de Queralt*. Santa Coloma de Queralt, Orfeó Santa Coloma de Queralt, 1985.
- PIQUER I JOVER, Josep Joan. *El senyoriu de Verdú. Introducció per a l'estudi del règim jurisdiccional que els abats de Poblet exerciren sobre la vila*, Tarragona, Reial Societat Arqueològica, 1968.
- Abaciologi de Vallbona (1153-1977)*, Santes Creus, Fundació d'Història i Art Roger de Belfort, 1978.
- QUEROL I GAVALDÀ, Miquel. *Cançoners català dels segles XVI-XVIII*. Barcelona, CSIC, col·l. «Monumentos de la Música Española», xxxvii, 1979.
- RAMON VINYES, Salvador. «Mestres de Capella a la Catedral de Tarragona», *Butlletí Arqueològic de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense*, (Tarragona), 21-22 (1999-2000), p. 241-595.
- Los órganos de la catedral de Tarragona*. Tarragona, Obra Cultural de la Caja de Ahorros Provincial de Tarragona, 1974.
- ROIG I CAPDEVILA, Jordi. «Presencia musical en la catedral de la Seu d'Urgell en la primera mitad del siglo XVIII a través de sus actas capitulares», *Anuario Musical*, (Barcelona), 58 (2003), p. 139-196.
- RUIZ DE ELVIRA SERRA, Isabel (coord.), *Catálogo de Villancicos de la Biblioteca Nacional. Siglo XVII*. Madrid, 1992.
- SALDONI, Baltasar, *Diccionario Biográfico-Bibliográfico de Efemérides de Músicos Españoles*. Madrid, Imprenta de Antonio Pérez Dubrull, 1880.
- SALIS I CLOS, Josep M. «Les partitures de la capella de música de Santa Maria de Verdú. Segles XI-XVIII», *Urtx, Revista Cultural de l'Urgell*, (Tàrraga), 11, (1998), p. 70-88.
- «El castell i la música», *Xercavins*, (Verdú), 16 (2004), p. 29-30.
- «El pare Ireneu Segarra, l'empremta d'un gran músic», *La Font*, separata especial Pare Ireneu Segarra, 28 (2006), p.4-5.
- «Noves aportacions biogràfiques de compositors catalans de la segona meitat del segle XVII», *Recerca Musicològica*, (Bellaterra), 17-18 (2007), p. 192-195.
- La música de l'arxiu parroquial de Santa Maria de Verdú (segles XVII i XVIII)*. Lleida, Diputació de Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, 2010. Obra guanyadora del XXI Premi d'Investigació Musical «Emili Pujol» de l'any 2009.
- «El villancico *Esta nit gloriosa*. Aportació a la cultura popular de finals del segle XVII i inicis del XVIII», *Revista Catalana de Musicologia*, (Barcelona), IV (2011), p. 41-79.
- El repertori litúrgic marí, Catalunya a finals del segle XVII. Les antifones marianes majors de l'M 1168 del «Fons Verdú» de la Biblioteca de Catalunya*. Tesi doctoral, Bellaterra, UAB, 2012.
- «El proceso compilatorio en la música hispánica a finales del siglo XVII e inicios del XVIII: el caso particular del «Fons Verdú» de la Biblioteca de Catalunya», *AEDOM [Asociación Española de Documentación Musical]*, 20 (2016), p. 98-123.

- «Presència musical a la catedral de Solsona a finals del segle XVII i inicis del XVIII; l'obra dels compositors Josep Farrer i Josep Soler», *Opidum. Revista Cultural del Solsonès*, (Solsona), 14 (2016), p. 57-77.
- SÁNCHEZ REAL, José. «El órgano y los organistas de la Iglesia Mayor de Montblanc», *Recerca Musicològica*, (Bellaterra), 3 (1983), p. 81-136.
- SEGARRA, Ireneu. *Guia Musical*. supl. núm. 2 (25 d'abril de 1959), p. 13.
- SEGURA I VALLS, Joan. *Història de Santa Coloma de Queralt*. Refosa i ordenada en la seva ampliació per Joaquim Segura Lamich. Santa Coloma de Queralt, tercera ed., 1984.
- SUBIRÁ, José: *Historia de la Música Española e Hispanoamericana*. Barcelona, Salvat, 1953.
- TODA I GÜELL, Eduard. *La davallada de Poblet (Poblet als segles XVII i XVIII)*. (Edició anotada i estudi introductor i a cura de Gener Gonzalvo i Alexandre Masoliver), *Scriptorium Populeti*, (Poblet), 16, 1997.
- VILAMALA SALVANS, Jordi, «L'organització del territori diocesà. La divisió administrativa del bisbat de Vic i la seva evolució històrica», *Ausa*, (Vic), xxii, 156 (2005), p. 142.
- ZARAGOZA I PASCUAL, Ernest. «Músicos beneditinos españoles (siglos XV-XX)», *Analecta Sacra Tarraconensia*, (Barcelona), 76 (2003), p. 45-182.

Notes

- 1.- El maig de l'any 2014 al doctor Francesc Bonastre i Bertran se li atorgà la distinció de «fill predilecte» de la vila de Montblanc. Valgui també en aquest cas el meu reconeixement i admiració per la seva tasca i labor en l'estudi i la divulgació de la musicologia hispànica.
- 2.- SÁNCHEZ REAL, José: «El órgano y los organistas de la Iglesia Mayor de Montblanc», *Recerca Musicològica* 3 (1983), p. 81-136.
- 3.- Al respecte vegeu: -BONASTRE I BERTRAN, Francesc. «El Órgano de Santa Maria de Montblanc y sus organistas durante los siglos XVII y XVIII», a *Anuario Musical*, XXVIII-XXIX (1976), p. 243-267. -ID.: *L'orgue de Santa Maria de Montblanc i els seus organistes en els segles XVII i XVIII*. Montblanc, Patronat pro-restauració de l'orgue de Montblanc, Parròquia de Santa Maria de Montblanc, 1977. -ID: «Noves perspectives per a la història de l'orgue de Santa Maria de Montblanc (1607-1977)», a *Bulletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi*, 1 (1986), p. 13-43. -ID: «Notes sobre el compositor Gaspar Andreu (1611-1621)», a *Aplec de Treballs* 4 Montblanc, 1982, p. 111-116. -SÁNCHEZ REAL, José: «El órgano y los organistas de la Iglesia Mayor de Montblanc». *ob. cit.*, p. 81-136. -CORTÈS MIR, Francesc; PUIG TÀRRECH, Roser: «L'orgue de Santa Coloma de Queralt i Magí Garriga (1681)», *Recull*, 3 (1995), p. 47-64. -MIRÓ I BALDRICH, Ramon: «Joglars i músics de la Conca de Barberà i altres comarques tarragonines a Cervera i Tàrraga (segles XIV a inicis del XVIII)», *Aplec de treballs* 18 (2000), p. 9-25. -ANGLÈS SORONELLAS, Fina; VERGÉS RIART, Jordi: *Orgues del Camp de Tarragona i de les terres de l'Ebre*. Tarragona, Diputació de Tarragona, 2013, p. 105-108.

- 4.-Cal referir-se a la Gerra de Successió, la del Francès, les Guerres Carlines, el Trienni Lliberal i la Guerra de 1936-1939, així com també tot el que significà l'exclaustració de 1836.
- 5.-En relació al coneixement de les capelles musicals partint de les partitures conservades d'autors de finals del segle XVII, i més concretament a la catedral de Solsona, vegeu: -SALIS I CLOS, Josep M.: «Presència musical a la catedral de Solsona a finals del segle XVII i inicis del XVIII; l'obra dels compositors Josep Farrer i Josep Soler», *Opidum. Revista Cultural del Solsonès*, (Solsona) 14 (2016), p. 57-77.
- 6.-Cal especificar que, a més dels manuscrits esmentats, al fons verduní també s'hi troba l'M 1451, tot ell correspon a música gregoriana i medieval dels segles XI al XV. En relació al fons complet, vegeu: -SALIS I CLOS, Josep M.: «Les partitures de la capella de música de Santa Maria de Verdú. Segles XI-XVIII», a *Urtx. Revista Cultural de l'Urgell*, 11, (1998), p. 70-88. -ID.: *La música de l'arxiu parroquial de Santa Maria de Verdú (segles XVII i XVIII)*. Lleida, Diputació de Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, 2010. Obra guanyadora del XXI Premi d'Investigació Musical «Emili Pujol» de l'any 2009. ID.: *El repertori litúrgic marià a Catalunya a finals del segle XVII. Les antífones marianes majors de l'M 1168 del «Fons Verdú» de la Biblioteca de Catalunya*. Tesi doctoral, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, 2012. -ID.: «El proceso compilatorio en la música hispánica a finales del siglo XVII e inicios del XVIII: el caso particular del «Fons Verdú» de la Biblioteca de Catalunya», *AEDOM [Asociación Española de Documentación Musical]*, 20 (2016), p. 98-123.
- 7.-MIRÓ I BALDRICH, Ramon: «Música i església a Cervera (segles XV a mitjan XVIII)», *Miscel·lània Cerverina*, (Cervera) 15 (2002), p. 305.
- 8.-SÁNCHEZ REAL, José: «El órgano y los organistas en la Iglesia Mayor de Montblanc», *op. cit.*, p. 9.
- 9.-EZQUERRO ESTEBAN, Antonio; GONZÁLEZ MARÍN, Luis Antonio; GONZÁLEZ VALLE, José Vicente: *La Música en los Archivos de las Catedrales de Aragón*. Catálogo de la exposición. Zaragoza, Caja de la Inmaculada, 2008, p. 96.
- 10.-Malauradament no es pot fer una recerca en aquest sentit ja que hi manquen els llibres sacramentals d'aquest any.
- 11.-Referent a l'obra conservada de Lluís Torres, nou composicions; i de Josep Boldú vuit composicions, vegeu: -SALIS I CLOS, Josep M.: *La música de l'arxiu parroquial de Santa Maria de Verdú (segles XVII i XVIII)*, *op. cit.*, p. 243 i 261.
- 12.-MIRÓ I BALDRICH, Ramon: «Música i església a Cervera (segles XV a mitjan del XVIII)», *op. cit.*, p. 245 i 306. -ID.: «Música i església a Cervera (segles XV a inicis del XVIII)», *op. cit.*, p. 237, 252 i 253. -MORÁN SAUS, Antonio Luis; GARCÍA LAGOS, José Manuel; CANO GÓMEZ, Emigdio: *Cancionero de estudiantes de la tuna. El cantar estudiantil, de la Edad Media al siglo XX*. Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca, 2003, p. 367.
- 13.-RUIZ DE ELVIRA SERRA, Isabel (coord.): *Catálogo de Villancicos de la Biblioteca Nacional. Siglo XVII*. Madrid, 1992, p.5.
- 14.-Es fa constar que el text d'aquest villancico es obra de Manuel de León Marchante, trobant-se publicat a: -LEÓN MARCHANTE, Manuel de: *Obras poeticas posthumas*. Tomo II, Madrid, Gabriel del Barrio Impresor de la Real Capilla de su Magestad, 1733, f. 240, justament amb el títol de «Dialogo entre un Pastor, y un Estudiante». Vegeu el text complert també a: -MORÁN SAUS, Antonio Luis; GARCÍA LAGOS, José Manuel; CANO GÓMEZ, Emigdio: *Cancionero de estudiantes de la tuna. op. cit.*, p. 363-367.

- 15.-La informació que presento sobre Magí Nuet està extreta dels fons parroquials de Santa Coloma de Queralt conservat a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT) i de l'Arxiu Parroquial de Verdú (APV). Fins a les meves investigacions sobre Nuet es desconeixia la seva procedència, en aquest sentit, vegeu: -SUBIRÀ, José: *Historia de la Música Española e Hispanoamericana*. Barcelona, Salvat, 1953, p.391. -ALONSO, Celsa: «Nuet, Magín», a *Diccionario de la música española e hispanoamericana*. Madrid, SGAE, vol.7, 2002, p. 1.075. -SALIS I CLOS, Josep M.: «Noves aportacions biogràfiques de compositors catalans de la segona meitat del segle XVII», *Recerca Musicològica*, 17-18 (2007), p. 192-195. Referent a l'aportació de Subirà, aquest autor cau en la confusió de situar-lo a la catedral de Barcelona, i a més, el presenta com a Magín Nuet Selma, donant a entendre que es tracta d'un sol compositor. Aquest error rau en que ambdós autors, Nuet i Selma; es troben al «Fons Verdú» de la Biblioteca de Catalunya, arribant a haver-hi diverses confusions ja que el fons no havia estat estudiat i analitzat seriosament. No és fins el 2009 que no es presenta un acurat estudi de les obres i els autors del fons, en aquest sentit, vegeu: -SALIS I CLOS, Josep M.: *La música de l'arxiu parroquial de Santa Maria de Verdú (segles XVII i XVIII)*. Ob. cit. -Id.: *El repertori litúrgic marià a Catalunya a finals del segle XVII. Les antífones marianes majors ... op. cit.*, p. 139.
- 16.-Els germanastres de Magí foren: Josep (1638) i Llúcia (1643), fills de la primera i segona esposa respectivament. I fills de la tercera esposa foren: Mateu (?), Antoni (1646), Susanna (1649), Francesc (1651), Coloma (1654), Magí (1556), Maria (1658), Anna (1662), Elena (1664), Caterina (1667) i Pere (1670). Per banda de la mare tenia com a germanastra a Maria (1644). Desconec si Magí conegué a tots els seus germans i germanastres ja que considero que no es tracta d'un treball genealògic sinó musicològic. En aquest cas apporto tan sols les dates de naixement per tal de tenir coneixement dels membres de la família i la realitat familiar que envoltà a Magí.
- 17.-AHAT: «Fons Santa Coloma de Queralt». *Baptismes*, 1627-1687. UC.15, caps 7, f. 255.
- 18.-APV: *Manual de Joan Prim, 1674-1683*, top. 163, f. s/n.
- 19.-Aquest era prevere a Verdú, i per manca d'un professional de la música degué exercir com a tal.
- 20.-Aquest també era prevere local.
- 21.-Referent als organistes de l'església parroquial de Verdú als segles XVII i XVIII, vegeu: -SALIS I CLOS, Josep M.: *El repertori litúrgic marià a Catalunya a finals del segle XVII. Les antífones marianes majors de l'M 1168 del «Fons Verdú» de la Biblioteca de Catalunya*. op. cit., p. 139.
- 22.-AHAT: «Fons Santa Coloma de Queralt». *Óbits*, 1657-1708, U.C. 26, sense caps, f. s/n [187r].
- 23.-Fins al concordat de 1957, algunes parròquies que actualment es troben a l'arquebisbat de Tarragona pertanyien al bisbat de Vic, entre elles, Santa Coloma de Queralt. Vegeu al respecte: -VILAMALA SALVANS, Jordi: «L'organització del territori diocesà. La divisió administrativa del bisbat de Vic i la seva evolució històrica», *Ausa*, XXII, 156 (2005), p. 142.
- 24.-APV: *Manual de Joan Prim*. op. cit., f. s/n.
- 25.-La negreta és meva.
- 26.-SEGURA I VALLS, Joan: *Història de Santa Coloma de Queralt*. Refosa i ordenada en la seva ampliació per Joaquim Segura Lamich. Santa Coloma de Queralt, tercera

- ed., 1984, p. 296. -PALÀ I AUGÉ, Silvestre (i altres): *La música a Santa Coloma de Queralt*. Santa Coloma de Queralt, Orfeó Santa Coloma de Queralt, 1985, p. 21.
- 27.-*Ibidem*.
- 28.-SEGURA I VALLS, Joan. *op. cit.*, p. 296 i 301. Tot seguit i a tall de complement es presenten els noms dels organistes colomins, encara que el recull traspasa l'àmbit de l'època estudiada el llistat compren les dates extremes que van de 1718 a 1955 Aquests són: Francesc Sanou (1718), de Santa Coloma; Antoni Doceran (1719-d.1726), Francesc Sanz (1733), de Capellades; Antoni Torroella (1743-d.1744); Francesc Sanz (1746); Pau Puig (1747-†1751); Josep Tort (1751), anteriorment havia estat organista a Guimerà; Josep Serranena (1755-1756), havia estat organista a Reus; Josep Carles (1756), d'Igualada; Joan Paloma (1763); Francesc Tornell (1788, 1793-1796); fra Joan (1796); Josep Esplugues (1796-1814), de Santa Coloma; Benet Baixeres (1815); Pere Esplugues (1827); Josep Anton Gavara (1831); Josep Esplugues (1832); Ramon Estevanell (1833-1844), de Moià, havia exercit al monestir benedictí de Sant Benet de Bages; Joan Pujol (1844-1852), de Moià; Miquel Llobregat (1854-1881), de Cervera; Joan Segura i Valls (1881-†1909), de Santa Coloma; Esteve Puig (?), nebot de mossèn Segura; i Joan Brugalla (?-†1955). Vegeu-ho a: -PALÀ I AUGÉ, Silvestre (i altres): *op. cit.*, p. 23 i 25.
- 29.-Dada que aporten: -FINESTRES Y DE MONSALVO, Jaime: *Historia de el Real Monasterio de Poblet. Il-lustrada con disertaciones curiosas sobre la antigüedad de su fundación, catalogo de abades y memorias chronológicas de sus gobiernos, con las de papas, reyes y abades generales del Cister tocantes a Poblet. Dividida en cinco libros. Su autor Jayme Finestres y Monsalvo. Orbis, Barcelona (s/d) [Original Joseph Barber, Cervera 1753-1765]. Veure també: -ARCO Y GARAY, Ricardo del: «Un abaciologio inédito de Poblet», *Universidad*, iv (1935), p. 52. -LOMBARTE MARTÍNEZ, Javier: *Una aproximación al villancico barroco en Cataluña en la segunda mitad del siglo XVII a través de cuatro piezas del fondo musical de la Biblioteca de Cataluña*. Treball de l'assignatura de Musicologia del Conservatori Superior de Música del Liceu de Barcelona (inèdit), 2000, p. 5, 55 i 98 [s/n]. Malauradament, a la població de Flix hi manquen els llibres sacramentals de l'època, sembla que foren destruïts en el conflicte de 1936-1939, fet que impedeix saber-ne exactament la procedència de Reduà i la data exacta del seu baptisme o naixement.*
- 30.-FINESTRES Y DE MONSALVO, Jaime: *Historia de el Real Monasterio de Poblet...*, *obp. cit.*, p. 55. -LOMBARTE MARTÍNEZ, Javier: *Una aproximación al villancico barroco...*, *op. cit.*, p. 5 [s/n].
- 31.-ALTISENT, Agustí: *Història de Poblet*. L'Espluga de Francolí, Abadia de Poblet, 1974, p. 504.
- 32.-PIQUER I JOVER, Josep Joan: *El senyoriu de Verdú. Introducció per a l'estudi del règim jurisdiccional que els abats de Poblet exerciren sobre la vila*. Tarragona, Reial Societat Arqueològica, 1978, p. 56, 87, 128-133, 143.
- 33.-MADURELL MARIMON, Josep Maria: *Miscel·lània de notes històriques del monestir de Valldonzella*. Barcelona, Germandat de Valldonzella, col. Estudis Cistercencs, 1976, p. 83-84.
- 34.-LOMBARTE MARTÍNEZ, Javier: *Una aproximación al villancico barroco... ob. cit.*, p. 5 [s/n]. -SALISI CLOS, Josep M.: «El castell i la música», *Xercavins*, (Verdú) 16 (2004), p. 29-30.

- 35.-FINESTRES Y DE MONSALVO, Jaime: *Historia de el Real Monasterio de Poblet...*, op. cit., p. 98.
- 36.-ARCO Y GARAY, Ricardo del: «Un abaciologio inédito de Poblet». *Ob. cit.*, p. 52.
- 37.-MADURELL MARIMON, Josep Maria: *Miscel·lània de notes històriques del monestir de Valldonzella*. op. cit., p. 87.
- 38.-LOMBARTE MARTÍNEZ, Javier: *Una aproximación al villancico barroco...*, op. cit., p. 6.
- 39.-En aquest sentit, en el cenobi femení cistercenc de Santa Maria de Vallbona, hi ha l'exemple de l'abadessa Eliarda, qui sembla ser l'autora del *conductus-rondellus* a tres veus *Salve celestis hostia*. Vegeu: -SALIS I CLOS, Josep M.: «Tres composicions musicals dels segles XII-XIV de Verdú i Vallbona de les Monges», a *Romànic tardà a les terres de Lleida*. Sant Martí de Maldà, Grup de Recerques de les Terres de Ponent, 2013 (actes de la XLII Jornada de Treball de 2011), p. 557. Vegeu també: -PIQUER I JOVER, Josep Joan: *Abaciologi de Vallbona (1153-1977)*. Santes Creus, Fundació d'Història i Art Roger de Belfort, 1978, p. 83. Es de sobres conegut també el cas de Hildegart von Bingen (*1098; †1179), abadessa del monestir benedictí de Disibodenbergi (Alemanya), que deixà unes cent cinquanta composicions religioses de destacat valor artístic. Com també es coneguda Isabella Leonarda (*1620; †1704), superiora del convent de Santa Úrsula de Novara (Itàlia) i provinciala de la congregació, qui escrigué més de dues-centes composicions religioses.
- 40.-PIQUER I JOVER, Josep Joan: *Abaciologi de Vallbona (1153-1977)*. op. cit., p. 244.
- 41.-Es tracta de qui posteriorment seria abat quadriennal, com Reduà, entre 1640-1644 i 1648-1652.
- 42.-Joan Graner o Granera era natural de Verdú i posteriorment fou abat del monestir de Escarp, depenent de Poblet i situat en l'aiguabarreig dels rius Cinca i Segre.
- 43.-ALTISENT, Agustí: *Història de Poblet*, op. cit., p. 484.
- 44.-BARRAQUER ROVIRALTA, Cayetano: *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*. Barcelona, Francisco J. Altés y Alabart, 1906, p. 270.
- 45.-RAMON VINYES, Salvador: «Mestres de Capella a la Catedral de Tarragona», *Butlletí Arqueològic de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense*, (Tarragona), 21-22 (1999-2000), p. 594.
- 46.-MARTINELL, Cèsar: *El monestir de Poblet*. Barcelona, Barcino, 1927, làmina xxv i p. 185-187.
- 47.-Es refereix a la Guerra dels Segadors.
- 48.-TODA I GÜELL, Eduard: *La davallada de Poblet (Poblet als segles XVII i XVIII)*. (Edició anotada i estudi introductor i a cura de Gené Gonzalvo i Alexandre Masoliver), *Scriptorium Populeti* (Poblet), 16, (1997), p. 173.
- 49.-*Ibidem*, p. 174.
- 50.-En aquest sentit, vegeu: -ROIG I CAPDEVILA, Jordi: «Presència musical en la catedral de la Seu d'Urgell en la primera mitad del siglo XVIII a través de sus actas capitulares», *Anuario Musical*, (Barcelona), 58 (2003), p. 140, nota 5.
- 51.-Catalogada en la biblioteca musical de Joan Carreras i Dagas amb el número M 716. Lombarte cau en la confusió d'ubicar les dues primeres obres del fons de Carreras (*Vaya señores la xacara* i *Hagan salva las trompetillas*) com a pertanyents al «Fons Verdú», en canvi, la tercera obra (*A la mesa del altar*) no li dóna cap procedència. Vegeu: -LOMBARTE MARTÍNEZ, Javier: *Una aproximación al villancico barroco...*, op. cit., p. 5 [s/n].

- 52.-Catalogada en la biblioteca musical de Joan Carreras i Dagas amb el número 709.
- 53.-L'obra del fons agramuntí presenta lleugeres diferències textuais i musicals a la versió conservada a la Biblioteca de Catalunya.
- 54.-Catalogada en la biblioteca musical de Joan Carreras i Dagas amb el número 710.
- 55.-Al «Fons Verdú», M 1637-II/36, s'hi troba la mateixa obra, en aquest cas tan sols es conserva la part del *Tiple 2º*. Hi apareix com a autor [Joan] Prim, prevere, mestre de capella i organista verduní durant la segona meitat del segle XVII. El text dels dos documents és idèntic tot i que la música no ho és.
- 56.-S'esmenta que a la vila de Barberà de la Conca es venerava sant Victorià des de temps «immemorial» considerant-lo un sant molt miracler. Al *Llibre de la Confraria de Sant Victorià* (sense data) de la parròquia de Barberà de la Conca, es cita que al 1721 es va fer una processó per tal de demanar la pluja, després de la processó, ploqué tant que la població decidí fer una capella i un retaule a l'esmentat sant. Vegeu: -FUGUET I SANS, Joan: «Els escultors Espinalt de Sarral i el retaule de Sant Victorià de Barberà de la Conca», *Aplec de Treballs*, (Montblanc) 3 (1981), p. 269-278. Sembla ser que sant Victorià (segle VI) fou membre d'una família noble italiana i fundà diversos monestirs i hospitals. Recorregué Itàlia, i creuà els Alps passant per Borgonya, Provença i Aquitània, posteriorment, travessà els Pirineus i arribà a Osca. Visqué en una cova, coneguda actualment com a «Peña Montañesa», on portà una vida d'anacoreta. Ben aviat, i degut a la seva «fama», molts dels seus seguidors anaren habitant les coves del voltant i els malalts i necessitats s'acostaven constantment a veure'l a la vegada que els poderosos li demanaven consell. Els monjos del monestir de Sant Martí d'Asan (Osca) el convidaren a viure al cenobi nomenant-lo abat, on morí el 568. Aquest monestir es troba situat prop del riu Cinca, a la població de Los Molinos, a la comarca aragonesa de Sobrarbe.
- 57.-RAMON VINYES, Salvador: «Mestres de Capella a la Catedral de Tarragona». *op. cit.*, p. 354.
- 58.-RAMON VINYES, Salvador: *Los órganos de la catedral de Tarragona*. Tarragona, Obra Cultural de la Caja de Ahorros Provincial de Tarragona, 1974, p. 41. -GREGORI, Josep M.: «La música a la catedral de Tortosa a principi del segle XVIII: el memorial de l'organista Tomàs Serrano», *Recerca Musicològica*, XIII (1998), p.68 i 72. - BONASTRE I BERTRAN, Francesc; GREGORI I CIFRÉ, Josep M.; CANELA I GRAU, Montserrat: *Inventaris dels fons musicals de Catalunya. Volum 8. Fons de la catedral de Tarragona*. Universitat Autònoma de Barcelona, 2015, p. XIX.
- 59.-GREGORI, Josep M.: «Joan Crisòstom Ripollès (ca. 1680-1746). Mestre de capella de la catedral de Tarragona», *Recerca Musicològica*, 2 (1982), p. 20.
- 60.-SALIS CLOS, Josep M.: «El villancico *Esta nit gloriosa*. Aportació a la cultura popular de finals del segle XVII i inicis del XVIII», a *Revista Catalana de Musicologia*, IV (2011), p. 41-79. Per contrastar, vegeu també: -QUEROL I GAVALDÀ, Miquel: *Cançoners català dels segles XVI-XVIII*. Barcelona, CSIC, col·l. «Monuments de la Música Espanyola» XXXVII, 1979, p. 23-24, 30 i 80-89.
- 61.-D'aquest músic en dona fe: -ARGAIZ, Gregorio de: *La Perla de Cataluña. Historia de Ntra. Sra. de Montserrat*. Madrid, Andrés Garcia de la Iglesia, 1677, IV, p. 520. -SALDONI, Baltasar: *Diccionario Biográfico-Bibliográfico de Efemérides de Músicos Españoles*. Madrid, Imprenta de Antonio Pérez Dubrull, 1880, vol.3, p. 197. -ZARAGOZA I PASCUAL, Ernest: «Músicos benedictinos españoles (siglos XV-XX)», *Analecta Sacra Tarraconensis*, (Barcelona) 76 (2003), p. 73.

- 62.-És ben conegut el cas, encara que molt més actual, del pare Ireneu Segarra, director durant dècades de l'escolania del monestir de Montserrat, que en realitat es deia Jesús Segarra i Malla i se'l canvià pel d'Ireneu, acusant-hi el seu simbolisme de «pau». Vegeu: -SALIS I CLOS, Josep M.: «El pare Ireneu Segarra, l'empremta d'un gran músic», *La Font*, separata especial Pare Ireneu Segarra, 28 (2006), p. 4-5. En el present cas, el simbolisme del nom de Plàcid ja es prou significatiu.
- 63.-AHAT. Fons «Santa Coloma de Queralt, *Llibre de Baptismes 1627-1687, op. cit.*, p. 187.
- 64.-*Ibidem*, p. 192.
- 65.-SALDONI, Baltasar: *Diccionario Biográfico-Bibliográfico, ob. cit.*, vol.4, p. 121.
- 66.-ZARAGOZA I PASCUAL, Ernest: «Músicos benedictinos españoles (siglos XV-XX)», *ob. cit.*, p. 74. Vegeu també: -CARALT, A.: *L'Escolania de Montserrat*, Montserrat, 1955, p. 92, -SEGARRA, Ireneu: *Guia Musical*. Supl. n.2 (25 d'abril de 1959), p. 13.
- 67.-AHAT. Fons «Santa Coloma de Queralt, *Llibre de Baptismes 1627-1687, op. cit.*, p. 233.
- 68.-Els anomenarem així, i en cursiva, perquè és la manera en que es troben en els documents original, d'uns anys ençà aquest terme s'ha anat traduint com a *villancet*. En el present cas, i tal com he dit, es mantindrà el mot original.

Rebuda: setembre de 2017

Valoració: Dra. Montserrat Canela Grau (URV)

Acceptació: octubre de 2017